

2. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А.Болух, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ. – 2001. – С.235.
3. Фінанси підприємств / Під ред. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ. – 1999. – С.261-286.
4. Крейнина М.Н. Финансовое состояние предприятия. Методы оценки. – М. – ИКЦ “ДИС”. – 1997. – 224 с.
5. Керанчук Т.Л. Стратегія стабілізації фінансового стану торговельного підприємства. – К.: КДТЕУ. – 1999. – 20 с.
6. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С., Негашев Е.В. Методика фінансового аналізу підприємства. – М. – Юниглоб. – 1992. – 80 с.
7. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – Минск: Новое знание. – 2001. – С.618.
8. Управленческий учет: Учеб. Пособие / Под ред. А.Д. Шеремета. – М.: ФБК-ПРЕСС. – 1999. – 512 с.
9. М. Жежера. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємств в Україні та за кордоном // Економіка. Фінанси. Право. – 1999. - № 5. С.6-8.
10. Дем'яненко І.В. Фінансова стійкість підприємств та її бюджетно-податкове регулювання // Фінанси України. – 2001. - №5. – С.127.
11. Плиса В.Й. Зміцнення фінансової сталості підприємства // Фінанси України.–1998 – № 5. – С. 86-90.
12. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой / Под. ред. А.П. Градова и Б.И. Кузина. – Спб.: Специальная литература. – 1996. – С.95.
13. Соколовская З.Н. и др. Экономический анализ и прогнозирование деятельности предприятий. – Одесса: ОКФА. – 1995. – С.19.
14. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 378 с.

УДК: 333:633.196:633.114.633.15(833)

**ПОРІВНЯЛЬНА ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ
СОЇ, ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ, КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО ТА
СОНЯШНИКА У КАХОВСЬКОМУ ТА ГЕНІЧЕСЬКОМУ РАЙОНАХ
ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

С.В.СНІГОВИЙ – аспірант, Херсонський ДАУ

Соя – унікальна зернобобова і технічна культура, яку використовують для продовольчих, кормових і технічних цілей. Насіння сої містить 38-42% білку, 20-25% олії, багато мінеральних речовин, ві-

тамінів, біологічно активних компонентів. До складу білка сої входять всі амінокислоти, тому він відзначається найбільшою повноцінністю.

Таблиця 1 – Порівняльна ефективність основних с.-г. культур у господарствах Каховського та Генічеського районів, грн./га

Культура	Роки досліджень					середнє
	1996	1997	1998	1999	2000	
1	2	3	4	5	6	7
Генічеський район ЗАТ ім. Шевченко						
Соя	-	-	226,1	440,0	259,2	308,3
Соняшник	-	-	-25,0	-300,0	221,9	-34,3
Кукурудза на зерно	-	-	-143,0	320,0	231,1	182,7
Озима пшениця	-	-	76,7	4,8	685,6	255,7
ПОП "Гончар"						
Соя	-	-	15,9	11,9	71,3	33,0
Соняшник	-	-	82,7	115,5	-93,8	34,8
Кукурудза на зерно	-	-	-	-109,1	-	-109,1
Озима пшениця	-	-	91Д	-16,5	264,2	119,6
Каховський район Дослідне господарство "Каховське"						
Соя	95,2	-111,7	92,2	352,3	881,4	261,9
Соняшник	45,6	-35,9	-15,1	125,6	427,4	109,5
Кукурудза на зерно	-	-	-386,3	392,6	37,9	8,8
Озима пшениця	115,6	61,0	-109,0	151,0	625,4	168,8
Дослідне господарство "Асканійське"						
Соя	44,1	166,7	174,4	564,6	758,4	341,6
Соняшник	-108,2	-55,8	-99,7	779,7	700,7	243,3
Кукурудза на зерно	-	6,2	167,3	178,6	224,4	111,3
Озима пшениця	39,9	- 160,2	82,7	26,9	888,3	239,6

У сільськогосподарському виробництві багатьох країн світу соя займає значне місце, як високорентабельна культура.

Крім того, вона позитивно впливає на родючість ґрунту, має універсальне використання і відіграє важливу роль в укріпленні економіки і підвищенні життєвого рівня людей.

Про зростаючий інтерес до виробництва сої у господарствах нашої держави свідчать такі дані: посівна площа під соєю в Україні зросла майже в 3 рази – з 16,13 тис. га у 1996 році до 60,60 тис. га у 2000. В Херсонській області цей показник зріс майже у 4 рази – з 4,39 тис. га у 1996 році до 16,60 тис. га у 2000.

Слід відзначити, що 39% валового збору товарної продукції сої виробляється в Херсонській області. Тому для порівняльного

аналізу економічної ефективності сої і основних зернових та технічних культур обрані господарства цієї області, Каховського та Генічеського районів, де вирощується 46,4% сої від усього виробництва в області. Ці райони обрані для вивчення впливу зональних особливостей ґрунтово-кліматичних умов на економічну ефективність виробництва сої.

Ґрунтово-кліматичні умови Каховського району більш сприятливі з агрономічної точки зору, але жорсткіший клімат і бідніші за показниками родючості ґрунти Генічеського району не завадили передовим господарствам досягти досить високих результатів. Про це свідчать дані таблиці 1.

За роки досліджень соя виявилась найстабільнішою і у більшості випадків найприбутковішою культурою навіть порівняно з озимою пшеницею. Збитковою вона була тільки в 1997 році у дослідному господарстві "Каховське".

Переваги економічної ефективності вирощування сої порівняно з іншими культурами, підтверджуються даними рентабельності виробництва (таблиця 2).

З таблиці видно, що у більшості випадків за роками досліджень рівень рентабельності виробництва сої був найвищим. Крім того, слід відзначити, що виробництво зернової кукурудзи за приблизно однакових витрат на вирощування виявилось не рентабельним. Це дає підстави рекомендувати господарствам розширення площ посівів сої на нинішньому етапі розвитку сільськогосподарського виробництва.

Регіональна ефективність виробництва сої порівняно з основними сільськогосподарськими культурами подана у таблиці 3 і 4.

Таблиця 2 – Порівняльна рентабельність основних с.-г.культур у господарствах Каховського та Генічеського районів, %

Культура	Роки досліджень					середнє
	1996	1997	1998	1999	2000	
Генічеський район ЗАТ ім.Шевченка						
Соя	–	–	28,8	61,3	26,4	48,5
Соняшник	–	–	–	–	28,9	6,3
Кукурудза на зерно	–	–	–	3,2	24,4	Не рент.
Озима пшениця	–	–	11,7	0,9	128,4	36,0
ПОП "Гончар"						
Соя	–	–	3,6	3,0	13,7	5,4
Соняшник	–	–	66,8	91,9	–	53,3
Кукурудза на зерно	–	–	–	–	–	Не рент.
Озима пшениця	–	–	109,3	–	–	26,3
Каховський район Дослідне господарство "Каховське"						

Соя	33,3	–	17,0	88,6	176,9	63,9
Соняшник	16,7	–	–	54,0	192,3	46,0
Кукурудза на зерно	–	–	–	212,0	16,1	Не рент.
Озима пшениця	128,7	33,6	–	56,5	92,0	45,5
Дослідне господарство "Асканійське"						
Соя	34,7	32,0	45,3	108,8	119,0	77,7
Соняшник	–	–	–	49,7	32,5	21,2
Кукурудза на зерно	–	44,4	10,4	53,9	185,0	12,7
Озима пшениця	62,1	61,5	21,8	6,0	125,8	62,9

Таблиця 3 – Прибутковість культур з 1 га за природними зонами Генічеського і Каховського районів, грн.

Культури	Генічеський район	Каховський район
Соя	170,65	301,76
Соняшник	0,25	176,42
Кукурудза на зерно	36,8	60,05
Озима пшениця	187,65	204,18

Таблиця 4 – Зональний рівень рентабельності вирощування основних с.-г.культур, %

Культури	Генічеський район	Каховський район
Соя	31,0	72,2
Соняшник	20,3	26,7
Кукурудза на зерно	не рентабельне	не рентабельне
Озима пшениця	27,9	54,7

Дані наведених таблиць свідчать про безперечні переваги ефективності виробництва сої у Каховському районі. Але, зважаючи на стабільність показників ефективності виробництва сої і відносно високий їх рівень у Генічеському регіоні та її позитивний вплив на родючість ґрунту, слід відзначити, що соя є перспективною культурою і для менш сприятливої зони. Підсумовуючи результати аналізу виробничих даних господарств Генічеського і Каховського районів, можна зробити висновок, що по основним економічним показникам соя є найвигіднішою культурою для вирощування в обох регіонах. Це дає підстави рекомендувати господарствам південного степу України нарощувати посівні площі під цією культурою.

Список літератури

1. Адамень Ф.Ф., Сичкарь В.И., Письменов В.Н., Шерстобитов В.В. Соя: промышленная переработка, кормовые добавки, продукты питания. – Киев: Нора-принт, 1999. –333 с.
2. Аленов Н. Увеличение производства сои – важная народнохозяйственная задача // Зерновые и масличные культуры. –1968. –№1. –С.32-34.
3. Бабич А.О. Проблема білка: сучасний стан, перспективи виробництва і використання сої // Корми і кормовиробництво. –1992. –С.3-7.

УДК : 658 : 338.24

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ КОНТРОЛІНГУ*

М.П.КРАСНИЦЬКА – пошукувач, Херсонський ДАУ

Сучасний стан ринку, нестабільність зовнішніх та внутрішніх факторів спонукає до додаткових вимог щодо управління підприємствами. Перед керівниками постає завдання зниження ризику банкрутств шляхом впровадження нових методів управління. При цьому контролінг дозволить забезпечити нормальний фінансовий стан підприємства.

Контролінг в економічному розумінні означає управління, спостереження, регулювання, контроль. У теорії та практиці існує чимало підходів до тлумачення змісту контролінгу на підприємствах. [1]

Під контролінгом розуміють функціональну систему планування, контролю, аналізу відхилень, координації, внутрішнього консалтингу та загального інформаційного забезпечення керівництва підприємством. Іншими словами, контролінг – це спеціальна, саморегулююча система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства і включає в себе інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль та внутрішній консалтинг. [2]

Контролінг – це система, зорієнтована на майбутній розвиток підприємства.

Ціль контролінгу – це збереження й успішний подальший розвиток підприємства. Контролінг сприяє досягненню головної цілі підприємства – оптимізації фінансового результату через максимізацію прибутку.

* Робота виконана під керівництвом проф. Благодатного В. І.